

per totum orbem Christianum. Si Demones ipsos Ecclesia parricidas transubstantiationem dicit
 & consubstantiationem detestamur (ut omnium malorum & Goppas) Exo quaso-consilio, aut qua
 conscientia determinationem Sophisticam ejusmodi Demoniorum parentem sub specie communi
 interpretationis in Ecclesia penetrabilia recipimus. An vulpes (quod Doctor Albertus dicere sole
 bat) an vulpes cauda reserata, hoc est, idonea interpretatione adhibita desinet vulpes esse. Tales
 determinationes Dialectici vocant modos, & eas propositiones quorum predicatis adyiciuntur
 vocare solent modales sive modificatas: nempe quia tales dictiones predicato adjecta determinat, id
 est, ostendunt, quo modo predicatum insit subjecto. Ut quum dico Marcus est disputator propositio
 est prima pura: si addam Marcus est disputator subtilis, erit modificata sive determinata, nec
 aliud significabit, quam Marcium subtiliter disputare: Ad eundem modum panis est corpus
 Christi enuntiatio pura est: si adyicies Substantiale, fiet modificata, neq; aliud significabit, quam
 panem substantialem Christi corpus esse. Inveniunt Theologi nostri alii, nunc per quas elar
 bantur: sed ut Evangelium non mutat politias: sic sacra Theologia realis artium vim nullam
 afferre potest. Clamant me Ramistam, & in Dialecticis plumbeum esse, quod equidem ipsis
 concedo, & Schola terminis circumscriptus, non contendo odiosius extra metas mea vocari.
 At idem non patior conscientia mea sanctam Libertatem perniciosi Sophismatis determinari.
 Nescio mi frater, unde in hunc sermonem inciderim. Et hora me in Scholam trahit, ut qua con
 titueram omnia litteris mandare non possim. Vale 13 Decemb. 1576. Brema mane ad Lu
 cernam celeriter. Iuvenum custos amicus & frater tuus. salutem ex parte Doct. Caspari & Sebastiani
 cupus angoves bishemter me soleritat. Johannes Molanus

vimal

nr. 272)

[= huc.

l. 12:

nr. 267)

Par Christi. M. Henrico subibingio et Antonio Langio.

Peccat etiam nunc me dilecti fratres perquam jucunda recordatio suavissima consuetudin
 um, quae nuper inter nos hic Brema fuit. Multum est in utroque vestrum, & humanitatis arti
 um, & incorrupta pietatis. Cui res hominem non prorsus Barbarum, arcanis quibusdam philo
 tris alligant ad amandum: Quare etsi neq; dedi ad vos Litteras, ex quo hinc abysus, neq; a
 vobis ulla unquam accepi: amorem tamen erga vos meum & benevolentiam conservo cum gaudio
 semper, dum vitam conservabo. Consensus in electorum fide, copulavit nos arctius: quam ut
 aut temporum iniquitas, aut alia aegritudo nos queat disjungere. Omnes hic nos qui dedimus open
 ram ut vobis propter sermonem vira orationem contumeliam passis aliquam (ut par fuit) conso
 lationem afferre possemus: ab hoc nos pro coryphaeo indigni accepti fuimus, & quidem ego
 indignissimè. Sed nihil haec temeritas mea in vos voluntate detrahit. atq; adeo hoc imprimis
 consilio, nihil ea de re ad vos scribere volui, ne quid ex me malo, soloni vestro accederet, & meus
 animus asporior fieret talium rerum commemoratione. Certum est enim hoc quidquid est
 injuria patienter perferre donec dies ipsa declaret, quia sano & stupulis interstit, aurum & argentum. Sic
 in. Hic. Exasov to epov opoiov est to xup dompades. Audis quis antilogias istius Scholae
 clarissimis Theologis hinc missas est, & quidem ornatas multorum testimonio. Quasi venient
 inquiri te (obsecro) quinam illi sint, qui tales revesoribus sui nominis subscriptione personam reser
 approbare potuerunt. Quum non ignorent a tempore Doct. Alberti Hardenbergi praelara memo
 ria viri neminem in hac Ecclesia ita loquentum fuisse, ne Flaccianum quidem. Cur stabiliunt
 dogma novum & ante hunc diem inauditum. Quod nisi carent novas quaestiones pariet nung
 finiendas. Objecit nuper sic loqui Heidelbergios: respondi, interdum doctis beneq; institutis
 in illo contentioforum excidere aliquid posse, quod non continuo pro dogmate sit arripi
 endum, de quo proluxa conciones fiant, ejus confirmandi causa omnes in urbe ordines commo
 veantur. Sed quid moror? si se veterorum Doctorum suffragiis communiere: dabit & nobis
 suas quasdam formulas ex quib; graviores motus erunt, sicut dictum est olim. Et alijs
 polla. Hac est hujus temporis contentiosa Theologia vorovoa regi vndoes, xai nevesor
 vias sebidous, quibus rebus passim Schola & Ecclesia dissipantur. Sed haec odiosa sunt, valeant.
 Autumno superiore venie Brema M. Erasmus Johannis modestus vir & apprimè doctus, qui
 se agebat vobis olim Witebergae familiariter usum fuisse. Cum Theologi Marisiani
 patria expulerant abhorrentem ab heresi Flacciana. Is dies complures apud Marcum
 nostrum commoratus, voluit tandem a me commendari amicis qui nobis carissimi sunt hinc.

Illuc

vobis

Illuc profectus cum meis Litteris ita se probavit optimo cuique, ut adnotus sit Scholae gubernaculis, cui quidem muneri, si satis eum perspecti, qualis sit, praerit & peramanter praerit, eum magna laude. Requirit etiam Hollandia praestantes viros, qui Scholis praeficiantur, nisi me in Hebraea valetudo sollicitaret, cum is ibi nihil bona spei affulgeat: hortarer eum, ne Belgium nostrum asserna- retur. Domini est terra & plenitudo eius. Nisi iam inclinaret aetas mea, non possem patriae de- esse. N. Antonio pro funebri oratione gratias ago. Saleburgio munusculum mitto non pro digni- tate: sed mei documentum amoris. Coniux mea vos amanter salutat. Valet cum tribus liberis, quos mihi dedit admirabilis Dominus in diebus ultima senectutis. Sit nomen eius sanctum in omnibus Cor- nis fidelium. Amen. Valet & vos perquam dilecti in Christo matres postredie Idus Januarij 1577. Brema in Schola Johannes Molanus.

154

139

Vox Christi. Doctori Henrico molano.

N. 274)

Venerande vir Doctor clarissime, nimis illud verbum es, quod in postromis ad me litteris attigisti. Hoc nostro tempore quandam contentiosam Theologiam Ecclesiae incubuisse. Quis enim non vicus abundat libris indignis, quae templa scholasque fatigant? vel hic ubi tranquillum stare credas mare, inter duas magnas Theologos, Arctis titem nostrum, et M. Henricum Saleburgi- um, privatim primum, mox publice agitata quaestio. An panis in S. Cena dici possit corpus Christi essentielle? quantas nobis dedit turbas? quam tristes dis- tractiones fecit? non possum persequi, abhorret animus a commemoratione.

[N. scr.]

a. 12=

N. 268]

Tam autem agebat M. Erasmus Johannis, sese coram te de altercatione nos- tra multa tecum locutum esse. Misit nos ter doctoribus Theologis qui sunt Heidelbergae suas Theses confirmatas argumentis, et quorundam festimo- nijs obsionatas. Illic quoque acriter se defendit Saleburgius, doctissimisq; Viris illis multum negotij exhibuit. Nos ter (ut scis) asseverat. Panem esse corpus essentielle non essentialiter, substantiale non substantiali- ter, naturale non naturaliter &c. quas equidem antilogias et Cenophonias tantum ad des- tractionem audientium pertinentes miror homini eru- dito, ins- titutoq; rebus optimis in mentem venire potuisse. Itaque quum eas non approbarem, ut in quibus verbi quidam inessent. Insuper de- cas: provocatus in certamen ab eo, valde recusavi de sophismatis Ecclesiae factis cum Theologo Grammaticis contendere. de quibus odiosissi- ^{disputatam est} iam pene totum seculum est, cum tristissima dis- sertatione Scholarum & Ecclesiarum. In mea Palaestra plus mihi est o- pere ac laboris quam queam explicare, nedum ut sim vacuus ad per- sequendas quaestiones infructiferas in ultimum usque seculum dura- turas. Nondum pertexta ei tela est cum Saleburgio. Quam apte dictum est ab Horatio. fieri nonnunquam ut fragili cupiens illidere dentem: of- fendat solido. Sed haec inammana sunt valeant. Deus pater vite nostrae, quae ex multa sua misericordia nos regenuit in spem immortalitatis, sic nos in bonitate confirmet, sic per spiritum suum actiones nos- tras regat, ut vocationi respondeant, ut neque temeritate aliqua ex- tra oleas feramur: neque timiditate nimia necessarium nostri muneris